

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ФАКУЛТЕТ ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТА

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Теодора Генова

Университет по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ)

на

дисертационния труд на **Гергана Антонова Сакарски**, на тема:

***„Развитие на меки умения в процеса на домашно образование:
Международно сравнително изследване”***,

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование) по докторантска програма „Сравнително образование” към катедра „Социална педагогика и социално дело”, Софийски университет „Св. Климент Охридски” с научен ръководител: проф. д-р Николай Борисов Попов.

I. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба

Със заповед № РД РД-38-641/ 18.11.2024 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски” съм определена за член на научно жури по процедурата за присъждане на ОНС „доктор” на **Гергана Антонова Сакарски**, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование). На първото заседание на научното жури, проведено на 26.11.2024 г. съм определена да изготвя становище. Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Социална педагогика” и е насочен за откриване на процедура за защита.

Докторантът Гергана Сакарски е изпълнила дейностите заложи в индивидуалния план, издържала е всички изпити по задължителни и избираеми дисциплини и докторантски изпит по специалността. Отчислена е с право на защита. Представила е всички документи на електронен и хартиен носител, необходими за защитата на дисертационния си труд, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му и според Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Приложени са 5 самостоятелни публикации.

II. Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

Кандидатът придобива бакалавърска степен по "Икономика и мениджмънт", специалност М1 "Банки и финанси" от Университет "София-Антиполис", Ница, Франция през 2008 г. и магистърска степен по "Корпоративни стратегии и международно развитие" от същия университет през 2009 г. Притежател е на Сертификат - Global Career Development Facilitator от 2017 г. Редовен докторант е по

"Сравнително образование", ФНОИ, Софийски университет "Свети Климент Охридски" в периода 2021 - 2024 г.

Трудовият стаж на кандидата включва консултант/проектен мениджър в inno TSD – София-Антиполис, Франция в периода януари 2009 - март 2012 г.; кариерен координатор - EDHEC Master's Programme, Financial Economics Track в периода март 2012 - юли 2017 г. и мениджър на кариерен център в EDHEC Business School – Ница, Франция в периода август 2017 - септември 2020 г.

Докторантът е участвал в 3 научни проекта и 3 конкурса с получени награди и заслуги. Притежава солидни организационни, аналитични и мултикултурни комуникационни умения. Владее английски, френски и италиански език.

III. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд

Актуалността на темата е обусловена от необходимостта от ново знание по отношение на развитието на меки умения в процеса на домашното образование в международен сравнителен план. Дисертационният труд има за цел да обогати теорията на съществуващите алтернативни подходи в педагогическите изследвания и да постави основи за по-нататъшни изследвания и сравнения на явлението домашно образование, което вълнува все повече обществото в различни части на света. Необходимостта от разглеждането на тази проблематика се налага поради липсата на научни трудове, които изследват домашното образование в България, и също така в оскъдността на задълбочени сравнителни изследвания на тази алтернативна образователна практика, която добива все по-голяма популярност в наши дни. Настоящият труд се мотивира също така и от нуждата от задълбочени познания и изводи относно развитието на меките умения при домашните ученици. Сравнението на ситуацията на лицата, образовани в домашна среда в България и други страни цели да даде яснота върху проблема и да постави бази за по-нататъшни научни дискусии.

IV. Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд на кандидата Гергана Сакарски представлява научен текст в обем от 185 страници. Дисертацията съдържа всички задължителни елементи за подобен род научна разработка – цел, обект, предмет, научноизследователски задачи и въпроси, и методология на изследването. Изследването се основава на качествени и количествени данни, събрани чрез интервюта и анкети. Очертани са ограниченията на изследването. Използвана е стандартна структура и съдържание. Библиографската справка се състои от 136 информационни източника. Включени са 5 приложения. Прави впечатление нагледното представяне на информацията в текста посредством иновативно изработени таблици и фигури, част от които са съставени авторски от кандидата.

В *уводната част* е направен кратък обзор на понятието „домашно образование“; предложен е исторически преглед на това образователно явление; изтъкнати са причините за неговото възникване; посочени са страните с най-дълги традиции в модерното домашно образование и най-голям брой домашни ученици; включени са факторите, които обуславят избора на домашното образование.

Глава първа е разделена хармонично на две части, като въвежда в тематиката на феномена домашно образование. Първата част изчерпателно представя различните социални и емоционални аспекти на образователното явление, включвайки още подходите, стиловете и практиките в домашното образование; реализация на домашнообразованите лица и специфики при изследването на това явление. Втората част спира вниманието върху нормативните рамки на домашното образование в б

страни, от които и България, и прави сравнение на тяхното законодателство по отношение на домашното образование.

Глава втора се съсредоточава върху другото ключово понятие от дисертационния труд, а именно „меки умения“ и начините, по които се развиват в процеса на домашното образование. В първата част на втора глава кандидатът дефинира понятията за меки умения и спира вниманието върху предизвикателствата в изследването на меките умения при домашнообразованите лица и критериите за оценка на меките умения в процес на домашно образование. Авторът на дисертацията разглежда различните подходи и практики за изграждане и развитие на меките умения във втората част на главата, като се спира на следните основни меки умения – адаптивност, комуникационни умения, креативност, междуличностни умения, критическо мислене, лидерство, креативно решаване на проблеми, работа в екип, умения за управление на времето и етика. Извежда се изводът, че домашното образование може да включва много ефективни начини за развитие на меките умения на децата, като им предоставя свобода и отговорност, както и разнообразни възможности за обучение и сътрудничество извън училищната рамка.

Глава трета представя същността на проведеното емпирично изследване на развитието на меките умения при домашнообразовани лица в 7 страни. Целта, към която е насочена изследователската работа, е свързана с проучване на това как домашното образование влияе на формирането на меките умения при домашните ученици и го разглежда в сравнителен план. Изведена е целта на проучването, която се състои в очертаване картина на меките умения на домашнообразовани лица от различни страни и извеждане на заключения на базата на международното сравнително изследване, проведено сред домашнообразовани лица и родители, практикуващи домашно образование. Съобразно целта на изследването е подбран съответен инструментариум – различни методи и инструменти, включващи анкети, интервюта и сравнителен анализ, за да се измерят и анализират нивата на развитие на меките умения у домашнообразовани лица в няколко страни. Проведеното изследване се базира на подбраните и класифицирани в 10 основни групи умения, които се оценяват по 5 степенна Ликертова скала. Проведени са 7 задълбочени интервюта с ученици, получили домашно образование, и 3 интервюта с родители.

Изводите по водещите хипотези произтичат от проведеното изследване.

Заключението представлява смислово обобщение на представените от докторанта Гергана Сакарски изводи и препоръки. Направените от докторанта изводи се отнасят до разнородните меки умения, необходими за професионалната реализация и успешната интеграция на човека в обществото, които могат да бъдат изградени в процеса на домашно образование, което го прави в много случаи успешна алтернатива на конвенционалното образование. Изведените препоръки в края на дисертационния труд сочат към липсата на необходимост от изграждане на национална или супранационална рамка за домашно образование, а по-скоро създаването на кредитна система за валидиране на знанията и уменията на домашнообразованите лица в България, която би могла да улесни тяхната академична и професионална реализация. В края на дисертационния труд кандидатът заключава, че домашното образование е явление, към което все повече погледи се насочват в търсене на по-гъвкави образователни алтернативи, адаптирани към нуждите и възможностите, които предлага нашето съвремие.

V. Научнотеоретични и практико-приложни приноси

При изследването на проблемните области, докторантът посочва 7 научно-теоретични и практико-приложни приноси, а именно:

1. Провеждане на теоретико-емпирично изследване на образователен феномен от съществена значимост, който не е предмет на самостоятелно изследване в България до този момент.

2. Проучване и анализиране за първи път у нас и в международен мащаб на връзката между богат набор от специфични меки умения и домашното образование.

3. Създаване на детайлна категоризация на 50 меки умения, позволяваща по-дълбоко проучване на 10-те изведени най-търсени меки умения, и предлагане на подходи и практики за тяхното развитие.

4. Изграждане на модел за оценка на меките умения, приложим както при изследване на резултатите от домашното образование, така и при по-широки национални или международни изследвания на меките умения при лица с конвенционално образование. Критериите за оценка, както и авторският инструментариум могат да се използват при работата по случаи в социалните услуги и при обучението на социалните работници, които са в досег с домашнообразовани лица, както и да се адаптират за по-машабни проучвания на меките умения при лица във формалната образователна система или в бизнеса.

5. Проучване на развитието на 50-те изследвани меки умения при домашнообразованите лица, свързани със стила на възпитание и подхода при домашно образование, които научната литература на английски, български и френски език не засяга в такъв обхват до този момент.

6. Изготвяне на анализ на самооценката на меките умения на домашнообразованите лица в съпоставка с оценката от домашнообразователни родители.

7. Отчитане на резултати от оценката и самооценката на меките умения при домашнообразовани лица в сравнителен план в 7 страни.

Приемам без забележка всички приноси на доктората. Направените анализи дават възможност на автора Гергана Сакарски да представи един напълно завършен научно-приложен продукт с възможност за бъдещо развитие. Няма съмнение, че те са авторски, допринасят за развитието на науката за сравнителното образование и са приложими в практиката. Направените анализи напълно потвърждава авторската позиция по отделните проблеми на дисертационният труд. Също така те са основа за затвърждаване на авторските изводи и препоръки.

VI. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на изискванията за синтезирано отразяване на съдържанието на дисертационния труд и е оформен според изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

VII. Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания)

По тематиката на дисертационния труд, докторантът е представил 5 публикации. Същите отразяват основни моменти от дисертационния труд и пряко кореспондират с темата на дисертацията. Всички те са разработени самостоятелно. Авторът е участвал в различни научни конференции и дискусии, където е представял част от своите виждания. От цялостния прочит на текста не се забелязват елементи на плагиатство. Всички използвани източници са нагледно цитирани.

VIII. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта Гергана Сакарски, но от подадената документация за конкурса за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ прави впечатление, че кандидатът проявява сериозна активност и ангажираност към научното си развитие, което е видимо от участието ѝ в научни проекти, конкурси с отличия и научни форуми и събития. Считаю, че кандидатът притежава задълбочени теоретични и практически знания по съответното професионално направление.

IX. Бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки към автора и неговия дисертационен труд. Препоръчвам на Гергана Сакарски да продължава своята изследователска дейност по проблемите на домашното образование и активността си в разнообразни форми за академично и научно общуване.

X. Заключение

Като имам предвид посоченото по-горе, както и като имам предвид научно-теоретичните и научно-приложните достойнства на дисертационния труд, а също и направените приноси в областта на „Педагогиката“ и по-конкретно в сферата на „Сравнителното образование“, предлагам на уважаемото Нучно жури да присъди на **Гергана Антонова Сакарски** образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование).

14.01.2024 г.
гр. София

Член на журито: .....
(доц. д-р Теодора Генова)